

W dniu 14 września w godz. 10.00 – 12.30 w sali konferencyjnej Urzędu Gminy Łuków spotkali się przedstawiciele samorządów lokalnych powiatu łukowskiego, lokalnych organizacji pozarządowych, rolników, podmioty odpowiedzialne za gospodarowanie wodami oraz mieszkańcy powiatu łukowskiego na debacie pn. **„Susza czy powódź – jak przeciwdziałać zmianom klimatycznym w skali lokalnej?”** organizowanej w ramach projektu **„Przyrodnicze i edukacyjne zagospodarowanie oczka wodnego w Nurzynie jako przykład łagodzenia zmian klimatycznych”** organizowanej przez Lokalną Grupę Działania „RAZEM”.

Spotkanie miało na celu:

- podnieść wiedzę uczestników w zakresie możliwości przeciwdziałania skutkom suszy i gwałtownych zjawisk klimatycznych poprzez mikroretencję oraz gospodarowanie zasobami wodnymi na obszarach wiejskich i terenach rolniczych
- prezentację dobrych praktyk i wypracowanie rozwiązań do zastosowania na poziomie regionalnym i lokalnym w zakresie adaptacji do zmian klimatycznych i małej retencji

Po powitaniu uczestników debaty przez Panią Sylwię Romańską-Wężik – Koordynatora projektu debatę rozpoczął dr Jan Kozyra z Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa, Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach prezentacją **„Globalne zmiany klimatyczne a zmiany klimatu w Polsce - działania adaptacyjne”**, następną **„Łagodzenie zmian klimatycznych poprzez małą retencję i zadrzewianie obszarów wiejskich a dobre praktyki realizowane przez społeczności lokalne, organizacje pozarządowe, nadleśnictwo”** została zaprezentowana przez Panią Irenę Krukowską-Szopa z Fundacji „Zielona Akcja”. **„Finansowanie działań z zakresu adaptacji do zmian klimatycznych oraz ich miejsce w lokalnych politykach publicznych”** przedstawiła Pani Małgorzata Bochyńska z Fundacji „Zielona Akcja”.

Wnioski z debaty „Susza czy powódź – jak przeciwdziałać zmianom klimatycznym w skali lokalnej”

1. Zidentyfikowane zjawiska i zmiany klimatyczne na poziomie lokalnym:

- Pogorszenie jakości wody powierzchniowej
- Brak kanalizacji sanitarnej
- Obniżenie poziomu wody w studniach
- Niski przepływ wody w ciekach
- Wysychanie rowów, małych strug
- Wysychanie stawów, oczek
- Zanik pokrywy śnieżnej
- Wzrost temperatury, fale upałów
- Zwiększony pobór wody dla rolnictwa
- Spadek ilości opadów
- Degradacja systemu drenażowego
- Wydłużony okres wegetacyjny – wypadanie ozimin, straty w plonach związane z przymrozkami
- Brak świadomości mieszkańców
- Intensywne rolnictwo wielkoobszarowe, monokulturowe uprawy
- Nawałnice, lokalne podtopienia zabudowań w strefie lokalnych obniżen terenu – tworzenie zastoisk wody, głównie na terenach rolniczych
- Braki w kanalizacji burzowo-deszczowej w miejscowościach
- Spływy i erozja gleb użytkowanych rolniczo
- Zmiana użytków zielonych w grunty orne – spadek retencji dolinnej
- Duże zagrożenie pożarami w okresie suszy
- Wysychanie drzew iglastych, wysychanie lasów,
- Rozwój szkodników

1. Cele przekrojowe PROW 2014-2020

Środowisko, łagodzenie zmian klimatu i przystosowanie do niej oraz innowacje to cele przekrojowe Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 -2020.

2. Definicja środowiska i klimatu w ramach „Wsparcia dla rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”

Definicja zawarta w instrukcji wypełniania wniosku o przyznanie pomocy „ Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność / np. III Ocena zgodności z LSR oraz decyzja w sprawie wyboru operacji , Pole 1. Zgodność operacji z celami przekrojowymi Programu/:

Środowisko i klimat to dwa powiązane ze sobą cele przekrojowe PROW. Przeciwdziałanie zmianom klimatu zachodzi poprzez wykonywanie usług za pomocą technologii, maszyn i urządzeń i sprzętu ograniczającego niekorzystne oddziaływanie na środowisko naturalne, natomiast w organizacji wykonywania usług zastosowane będą rozwiązania służące oszczędności zasobów, energii, wody, w sposób niskoemisyjny.

3. Kierunki działań łagodzących zmiany klimatyczne w lokalnych politykach publicznych m.inn: strategii rozwoju gminy, powiatu, programy ochrony środowiska, studia uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Należy wykorzystać dokument opracowany przez Ministerstwo Środowiska p.n „Strategiczny plan adaptacji do zmian klimatu do 2020 r. z perspektywą do roku 2030”.

4. Przykłady działań które mogą się wpisywać w cele środowiska i klimatu, mające wpływ na łagodzenie zmian klimatycznych:

Gospodarowanie wodą, mała retencja i niebieski recyding czyli wykorzystanie wód opadowych oraz ochrona bioróżnorodności:

- zadrzewienia, pasy zieleni w miejscach realizacji operacji, odbetonowywanie – kratki zamiast kostki brukowej, gromadzenie wody opadowej, zawracanie wody opadowej, strefy buforowe wzdłuż cieków, zbiorników, rewitalizacja zbiorników wodnych, stawów, oczek wodnych, zakładanie miejsc czasowego gromadzenia wód opadowych, zakładanie ogrodów z roślinami rodzimymi oraz ogrodów deszczowych, zazielenianie przestrzeni publicznej, zielone ściany, zazielenianie dachów, utrzymanie zieleni w sposób zapewniający zachowanie bioróżnorodnych siedlisk, użytkowanie gruntów zabezpieczające przed nadmiernym parowaniem, rewitalizacja parków wiejskich, rewitalizacja terenów zdegradowanych, nasadzenia na terenach rekreacyjnych
- w obiektach i procesach technologicznych zmniejszenie zużycia wody poprzez zamykanie obiegów wody, zmniejszanie zużycia np. poprzez zastosowanie perlatorów przy kranach, zmniejszenie zużycia wody w sanitariatach, zakładanie oczyszczalni ścieków.

Budownictwo:

- termomodernizacja budynków poprzez docieplenie ścian, stropodachów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, można zaoszczędzić nawet 40 % energii elektrycznej. Prace mogą dotyczyć ocieplenia ścian, podłóg na gruncie, dachów i stropodachów oraz stropów nad nieogrzewanymi piwnicami, usprawnienia systemu wentylacji, instalacja wymienników ciepła (rekuperacja), modernizacja lub wymiana okien i drzwi zewnętrznych, modernizacja lub wymiana źródła ciepła (lokalnej kotłowni lub węzła ciepłowniczego) oraz instalacja automatyki sterującej, modernizacja lub wymiana instalacji grzewczych, modernizacja lub wymiana systemu zaopatrzenia w ciepłą wodę użytkową oraz instalacja urządzeń zmniejszających zużycie wody. Zastosowanie rozwiązań budownictwa pasywnego. Zalecane wykonanie audytu energetycznego budynku w celu zidentyfikowania oszczędności oraz zaplanowania działań – koszt ok. 1- 2 tys zł
- Wymiana sprzętu biurowego , urządzeń elektrycznych np. klimatyzatory, podgrzewacze wody, sprzęt AGD, sprzęt biurowy oraz oświetlenie na bardziej efektywne energetycznie. Wymieniając oświetlenie na żarówki LED można zmniejszyć zużycie energii o 80 %. Należy zwracać uwagę na

oznakowanie urządzeń AGD – optymalna klasa to A++, A+++ lub Energy Star. Automatyka oświetlenia,

- Monitoring zużycia energii elektrycznej i ciepłej budynku i urządzeniach oraz temperatury w budynku poprzez monitorowanie wysokości rachunków, szacowany efekt ograniczenia zużycia energii ok. 2,5 %
- Wyposażenie obiektów w sprzęty, meble wyprodukowane z materiałów z recyklingu
- Rozproszona energetyka odnawialna – kolektory słoneczne, fotowoltaika, kotły na biomasę, pompy ciepła,
- Wymiana kotłów - zmniejszenie emisji poprzez zastosowanie pieców węglowych IV i V generacji lub kotłów gazowych.

Technologie mało i bezodpadowe:

- wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań techniczno-organizacyjnych w których wyeliminowano lub w dużym stopniu ograniczono powstawanie odpadów w procesach produkcji i usług.

Edukacja ekologiczna – działania ukierunkowane na podnoszenie wiedzy, zmianę postaw i zachęcające do praktycznych działań na rzecz środowiska i łagodzenia zmian klimatycznych:

- wykłady, prelekcje, konferencje, warsztaty, szkolenia
- wystawy, konkursy, akcje dla środowiska i przyrody, zakładanie stron internetowych działania w mediach
- tablice edukacyjne na obszarach realizacji operacji

Źródła informacji:

- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
- <http://www.energia.wse.edu.pl/data/uploads/poradnik3.pdf>
- ✘ <http://www.parp.gov.pl/files/74/81/305/6951.pdf>
- ✘ http://www.3srodowisko.pl/dobre_praktyki.html
- ✘ www.klimada.mos.gov.pl
- ✘ www.adaptcity.pl
- ✘ <http://naukaoklimacie.pl>
- ✘ www.ziemiaarozdrozu.pl
- ✘ www.klimatdlaziemi.pl
- ✘ www.malaretencja.pl
- ✘ www.pszczoly.zielonaakcja.pl

Opracowała Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja” www.zielonaakcja.pl

Debata realizowana w ramach projektu pn. „Przyrodnicze i edukacyjne zagospodarowanie oczka wodnego w Nurzynie jako przykład łagodzenia zmian klimatycznych” wdrażanego przez Lokalną Grupę Działania „Razem” a finansowanego Fundacją na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa z siedzibą w Warszawie ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.